

ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-20

القاضي سليم جبران
رئيس لجنة الانتخابات المركزية

השופט סלים ג'ובראן
יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית

תב"כ 14/20

העותרים: 1. חבר הכנסת עיסאוי פריגי
2. ד"ר יוסף ג'בארין

נגד

המשיבים: 1. חבר הכנסת אביגדור ליברמן, יו"ר מפלגת ישראל ביתנו
2. מפלגת ישראל ביתנו
3. היועץ המשפטי לממשלה

עתירה למתן צו מניעה בהתאם לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), התשי"ט-
1959 (להלן: חוק הבחירות)

החלטה

1. העותרים הגישו שתי עתירות שעניינן אחד – סיסמת מסע הבחירות של מפלגת ישראל ביתנו שבמרכזו הסיסמה – "אריאל לישראל, אום אל-פחם לפלסטין". העותר 1 מציין כי הסיסמה היא חלק מקמפיין הבחירות של המפלגה אשר "קורא להעברתה של אום אל פאחם, עיר ישראלית, על תושביה הישראלים לפלסטין, ומתקשר להתבטאויות קודמות של מר אביגדור ליברמן יו"ר ישראל ביתנו, בהן קרא להעברתם לפלסטין של אזורים שלמים, תוך שלילת אזרחותם הישראלית של תושביהם" (סעיף 1 לעתירה). לשיטתו של העותר 1, מסיסמה זו ומהתבטאויות נוספות של המשיב 1, ניתן להבין כי בכוונתו "להוציא מגבולות המדינה אוכלוסייה שלדעתו 'לא מזדהה', עם הדגל, או ההמנון" (סעיף 5 לעתירה). לשיטת העותר 1, אמירות אלה של המשיבים 1-2 הן גזעניות, מסיתות, ואסורות, ומשכך יש לפסול את הקמפיין כולו, ואת הסיסמה בפרט.

2. העותר 2 מיקד את טענותיו ביחס לסיסמה שבלב העתירות: "אריאל לישראל, אום אל-פחם לפלסטין". לשיטתו, אין להסתכל על הסיסמה כלשונה בלבד, אלא ביחס לתפיסת העולם של המשיב 1. במסגרת זאת, מצטט העותר 2 דברים שאמר המשיב 1 במהלך מסיבת עיתונאים בה הציג את הקמפיין ואת הסיסמה: "אין שום סיבה שכל אותם

מסיתים ונציגי ארגוני טרור בכנסת ישראל לא יעברו לרשות הפלסטינית. חנין זועבי, אחמד טיבי וראאד סלאח, אין שום סיבה שימשיכו להיות אזרחי ישראל".

3. לשיטת העותר 2, הסיסמה – כשברקע דבריו אלה של המשיב 1 – מלמדת כי המסר מאחוריה הוא שתושבי המשולש ואום אל-פחם בפרט "הם נציגי ארגוני טרור הפועלים מתוך מדינת ישראל כנגד מדינת ישראל" (סעיף 4 לעתירה) וכי ערבי ישראל הם "גיס חמישי" ו/או ה'אויב שבפנים' ו/או ציבור הבוגדים" (שם).

4. עוד מוסיף העותר 2 כי בהינתן אלה, מדובר בסיסמה גזענית ומסיתה "בכך שהיא קוראת להוציא את העיר [אום אל-פחם] מתחומי המדינה ולעשות 'טרנספר' ודה-לגיטימציה לתושביה... במציאות חיינו, מסר זה, אשר מציג חלק מאזרחי המדינה הערבים כבעיה ביטחונית וכגיס חמישי, תורם בצורה משמעותית לליבוי הגזענות והשנאה כלפי אזרחים אלה ואף לעידוד מעשי אלימות נגדם" (סעיפים 10 ו-13 לעתירה).

5. המשיבים 1-2, מנגד, סבורים כי דין העתירה להידחות. לשיטתם, הסיסמה נושא העתירות עוסקת בתכנית מדינית לחילופי שטחים, המהווה חלק מהותי ובסיסי במצע המפלגה בבחירות הנוכחיות לכנסת ה-20 ואף קודם לכן בבחירות לכנסת ה-19. עוד מוסיפים הם כי עיקרי התכנית הופיעו בספרו של המשיב 1 "האמת שלי" משנת 2004.

6. לשיטת המשיבים 1-2: "אין חולק, כי המסרים שאותם מביא העותר מפיו ובשמו של ח"כ ליברמן, כמו גם המסרים המופיעים באתר האינטרנט של המשיב 2, הם התכנית המדינית שמציעים המשיבים לבחריהם. זה המצע עצמו. למעשה, מה שמבוקש כאן מיו"ר הוועדה הנכבד הוא לאסור על המשיב לפרסם את המצע שלה עצמה. לשיטתו של העותר, יכולה מפלגה להיחשב חוקית ולגיטימית, אבל בה בעת אסור יהיה לה להציג את מרכולתה לציבור. את בן הכלאיים המשפטי הזה אי אפשר להבין ואי אפשר לקבל. אחת משתיים: אם השתתפותה של רשימה בבחירות הוא אסור לפי סעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת, ממילא אין עניין ואין מקום שתשמיע את דבריה. לעומת זאת, אם רשימה הינה חוקית ולגיטימית לאורו של סעיף 7א לחוק היסוד, הרי לא יעלה על הדעת לסתום את פיה בדרכה אל הקלפי. אין מצב ביניים של מפלגה המשתתפת בבחירות אולם מנועה מלהציג את המצע שלה" (סעיפים 4-5 לתגובה).

7. עוד מוסיפים המשיבים 1-2, כי תכנית חילופי השטחים (שבדמותה נכתבה הסיסמה נושא העתירות) אינה גזענית, ומדובר במהלך מקובל בעולם "בסיטואציה של

עמוד 2 מתוך 5

משכן הכנסת, קריית דוד בן-גוריון, ירושלים 91950
العنوان: مجمع بن غوريون, أورشليم القدس, 91950

טלפון, هاتف: 02-6753407, פקס, فاكس: 02-5669855 Fax:

מתחים בין אוכלוסיות על בסיס לאומי ואתני" (סעיף 15 לתגובה). במסגרת זו, צירפו המשיבים לעתירה עותק מחוות דעת של היועץ המשפטי של משרד החוץ, שמצא כי מדובר בתכנית חוקית בהתאם למשפט הבינלאומי.

8. לבסוף, מציינים המשיבים, ביחס לתכנית כי הם "אינם מציעים ואף אינם מעלים על דעתם לעשות דבר מתוך התכנית המדינית הזו באופן כוחני או חד-צדדי, אלא רק במסגרת הסכם היסטורי מרובה צדדים, מגובה בתמיכה של מדינות האזור והמעצמות" (סעיף 18 לתגובה).

9. החלטתי להוסיף את היועץ המשפטי לממשלה כמשיב לעתירות. בתגובתו, סבור אף הוא כי דינן להידחות. זאת, נוכח העדר סמכות למתן הצו שנתבקש בעתירות. לגופם של דברים, סבור הוא כי "ספק אם יש במסרים אשר הובאו במסגרת הבקשות, כדי להיכנס לגדר האיסור הקבוע בסעיף 144 לחוק העונשין [הסתה לגזענות]... ולהצדיק מתן צו מניעה" (סעיף 13 לתגובה).

דיון והכרעה

10. ראשית, יצוין, כי העותר 1 פנה בעתירה בבקשה למתן סעד נרחב מאד (ליתן צו "אשר יורה למשיבים להפסיק לעשות שימוש במסרים גזעניים ופוגעניים"), אולם, ביחס לסעד זה, מדובר בעתירה כללית, וטענותיו של העותר 1 במישור זה נטענו בעלמה. עוד יצוין, כי דומה שאין זה בסמכותי לפסול קמפיין שלם ובכלל זה מצע של מפלגה. נראה לי, שסוגיה זו משיקה וקרובה יותר לסמכותה של מליאת ועדת הבחירות המרכזית לפסול מועמדים או רשימות מועמדים בהתאם לעילות הקבועות בסעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת, וזאת כמובן מבלי להביע עמדה לגופו של עניין.

11. ביחס לסוגיית הסמכות, אחזור ואומר, כי לגישתי ליו"ר ועדת הבחירות המרכזית סמכות למתן צווי מניעה בגין תוכן של תעמולה. זאת, במקרים חריגים ובכפוף למבחן הוודאות הקרובה (ראו: תר"מ 177/20 בר-לב נ' קורן (17.10.2013) (להלן: עניין בר-לב); תב"כ 9/20 יונה נ' בנט (5.2.2015) (להלן: עניין יונה)). משהטעמים לגישתי זו פורטו בהרחבה בעניין בר-לב לא אפרטן בהחלטה זו (שם, בפס' 14-30).

12. האיזון העקרוני על פיו יש להחליט אם יש לפסול אם לאו תוכן של תעמולה הוא מבחן הוודאות הקרובה. "סמכותי אינה כוללת גניזת תעמולה שהדעת אינה נוחה ממנה.

הסרטון מוגן מכוח חופש הביטוי הפוליטי, שניתן להגבילו רק אם קיימת ודאות קרובה כי הוא יביא לפגיעה קשה וחמורה באינטרס" (עניין יונה, בפס' 12).

13. ומהכלל אל הפרט. התלבטתי רבות בנוגע לעתירות ולתוצאה המשפטית הנכונה. אולם, בסופו של דבר הגעתי למסקנה כי דין העתירות להידחות. אביא את טעמי לכך.

14. ב-בג"ץ 236/13 עוצמה לישראל נ' יושב-ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת (15.1.2013) (להלן: פרשת עוצמה לישראל), ביטל בית המשפט העליון במותב של חמישה שופטים (ואני ביניהם), את החלטתו של חברי השופט רובינשטיין לפסול תשדיר בחירות של רשימת עוצמה לישראל בה נאמר בין היתר "בסכנין לא כולם משלמים ארנונה... במזרח ירושלים יש המצפצפים על החוק". זאת, משום שלא קיימת ודאות קרובה שביטוי זה (המוגן מכוח חופש הביטוי הפוליטי) יפגע פגיעה חמורה ברגשות "המזעזעת את אמות הסיפין" של הציבור הערבי. זאת, על אף שנקבע כי התשדיר "כולל פניה שיש בה נימה גזענית לקבוצת אוכלוסיה מסוימת" (שם, בפס' 27 לפסק דינו של הנשיא גרוניס).

15. קשה לומר כי הסיסמה של מפלגת ישראל ביתנו נושא עתירות אלה חמורה משני המשפטים הנ"ל שבית המשפט העליון, בהרכב מורחב, התיר לשדרם. הביטויים מפרשת עוצמה לישראל, הטילו דופי בתושביה של העיר סכנין ומזרח ירושלים (שהם, ברובם המכריע, ערבים), ובכך – כך נטען – על כל המגזר הערבי בישראל. ודוק; הסיסמה "אריאל לישראל, אום אל-פחם לפלסטין", מצויה במדרג דומה לאמירות אלה.

16. עוד, אני מקבל את טענות המשיבים 1-2 כי המשמעות של קבלת העתירה, וגניזת הסיסמה, היא למעשה מתן צו נגד המצע של מפלגת ישראל ביתנו. סוגיה זו, כאמור, אינה מצויה בסמכותי. יותר מכך, נגד המשיבה 2 הוגשה בקשה על פי סעיף 7א לחוק-יסוד: הכנסת למנוע ממנה להתמודד בבחירות, בין היתר מכוח תכניתה לחילופי השטחים (פ"ר 2/20 ג'רייס נ' רשימת "ישראל ביתנו", זמין ב-<http://bechirot.gov.il/election/Candidates/Documents/%d7%a4%d7%a8%202-20.pdf>).

17. בקשה זו תידון מחר בפני מליאה ועדת הבחירות המרכזית, והיא תחליט בה כפי שתחליט. אולם, שעה שקיים קשר אינהרנטי בין מצעה של המפלגה ובין הסיסמה נושא העתירות – נראה כי צודקים המשיבים 1-2 בטענתם כי הפורום המתאים לדון בטענות מעין אלה הוא מליאת ועדת הבחירות, ולא עתירה ליו"ר הוועדה למתן צו מניעה.

18. יובהר כי אין במסקנתי בעתירות אלה כדי להוביל למסקנה כי א-פריורי, תעמולה הכרוכה במצע המפלגה חסינה מפני מתן צווי מניעה מכוח סעיף 17ב לחוק הבחירות. ברי, כי כאשר אשתכנע "כי המקרה שלפנינו נופל לגדרם של אותם חריגים שבהם עולה הפגיעה ברגשות לכדי ביזוי, השפלה, ופגיעה כה קשה בכבוד האדם, עד כי אין להגן עליו" (בג"ץ 2194/06 שינוי נ' יושבת ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-17 (28.6.2006), פס' 14 לפסק דינו של הנשיא ברק) – אפעל במסגרת סמכותי כאמור.

19. טרם סיום, אציין כי דעתי אינה נוחה כלל מהסיסמה של מפלגת ישראל ביתנו. במנותק מסוגיית הקשר בין מצע המפלגה לסיסמה, לא מן הנמנע (ואף סביר) כי אזרחי ישראל, המתגורר באום אל-פחם – כדוגמת העותר 2 – יבין מהסיסמה כי המפלגה חרטה על דגלה את העברתם שלו ושל שכניו למדינה אחרת. הדעת אינה נוחה, בלשון המעטה, כי הסיסמה מעבירה למיעוט הישראלי-ערבי מסר מעין זה.

20. העותר 2 מציין בעתירתו כי "במובנה הכי רדוקציוני, הסיסמה מלמדת כי אזרחותם של הציבור הערבי, שלא כמו ציבורים אחרים בישראל, הינה מעין אזרחות שבורה שאינה אלא סטטוס משפטי בר-הפקעה בהינתן החלטה פוליטית שתתקבל, חלילה, על ידי הרוב היהודי בישראל" (סעיף 4ג לעתירה). באופן אישי, ובתור אזרח ערבי-ישראלי, אני מבין היטב מדוע ד"ר ג'בארין מרגיש כפי שכתב.

21. אולם, וכפי שקבעתי בעבר, "סמכותי אינה כוללת גניזת תעמולה שהדעת אינה נוחה ממנה" (עניין יונה, בפס' 12). משכך, החלטתי כפי שהחלטתי.

22. סוף דבר, העתירה נדחית. בנסיבות העניין, אין צו להוצאות.

ניתנה היום, כ"ב בשבט התשע"ה (11.2.2015).

 שלים ג'ובראן
 שופט בית המשפט העליון
 יושב ראש ועדת הבחירות
 המרכזית לכנסת ה-20